

МОТИВИ

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за Българската народна банка

I. С предложения проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за Българската народна банка (БНБ) се цели да се обезпечи правото на защита на членовете на Управителния съвет на БНБ, освен управителя на БНБ, в случай на предсрочно освобождаване. Обезпечаване на това право на защита е свързано и с преодоляване на правни несъответствия, отчетени в Доклада за конвергенция на Европейската централна банка (ЕЦБ) за 2022 г., както и в предходни доклади, и отразяване на изискванията на законодателството на Европейския съюз (ЕС) към регулаторната рамка за Българската народна банка.

Към настоящия момент, съгласно действащата правна рамка само управителя на БНБ има възможност да отнесе решението за предсрочно прекратяване на правомощията му за разглеждане пред Съда на Европейските общности на основание чл.14.2 от Устава, въведен с чл. 14, ал. 3 от Закона за БНБ. По отношение на останалите членове на Управителния съвет на БНБ, тъй като актовете на Народното събрание, съответно на Президента на Република България подлежат единствено на контрол за конституционосъобразност, към настоящия момент не се предвижда възможност за съдебен контрол на актовете за предсрочно освобождаване. Една от констатациите на ЕЦБ за несъответствие на националното законодателство в Доклада за конвергенция на Европейската централна банка (ЕЦБ) за 2022 г., както и в предходни доклади, по отношение на независимостта на централната банка (в частност персоналната независимост) е насочена именно към невъзможността на членовете на Управителния съвет да обжалват решението за освобождаването си пред независим национален съд.

Отстраняването на правните несъответствия, констатирани в Докладите за конвергенция на ЕЦБ и на Европейската комисия за 2020 г. е една от мерките в Плана за действие, включващ мерки за изпълнение на последващите ангажменти на Република България след присъединяването към Валутния механизъм II (ERM II). Докладите за конвергенция се изготвят от ЕЦБ и ЕК на основание чл. 140 от Договора за функциониране на ЕС (Договора) и включват оценка на икономическото сближаване и преглед на съответствието на националното законодателство на държава членка с

дерогация (държава членка, която не е приела еврото) от една страна, и от друга - с чл. 130 и чл. 131 от Договора и Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка (Устава).

При отчитане на оценката и препоръките конкретно в Доклада за конвергенция на ЕЦБ (както в този за 2022 г., така и в предходни доклади) в законопроекта са предложени изменения в Закона за Българската народна банка и Закона за предотвратяване на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ), свързани с укрепване независимостта на централната банка – в частност персоналната независимост. С предложените промени се предлага да бъде предвидена процедура, съгласно която основанийето за предсрочно освобождаване на подуправител или друг член на Управителния съвет, с изключение на управителя, да се установява с решение на Управителния съвет на БНБ, прието по определен от него ред. Предлага се с решението на Управителния съвет на БНБ да се спира изпълнението на правомощията на члена на Управителния съвет на БНБ, чието освобождаване се предлага. Съгласно предложените промени в законопроекта, решението на Управителния съвет подлежи на оспорване пред Върховния административен съд в 7-дневен срок. Върховният административен съд се произнася в 14-дневен срок от постъпване на жалбата с решение, което е окончателно. Влязлото в сила решение се изпраща на компетентния орган по чл. 12 за предсрочно освобождаване.

С приемането на предложените изменения ще се гарантира от една страна правото на защита на членовете на Управителния съвет на БНБ, освен управителя, и от друга тяхната независимост, като се предвиди те да имат достъп до ефикасни правни средства за защита и възможност за съдебен контрол за законосъобразност на основанията в процедурата за тяхното предсрочно освобождаване.

На следващо място, отново във връзка с констатация на ЕЦБ, свързана с персоналната независимост на членовете на Управителния съвет на БНБ, с преходна разпоредба от законопроекта се предлага и изменение в чл. 80, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество. Цитираната разпоредба предвижда, че установяването на конфликт на интереси с влязъл в сила правен акт е основание за освобождаване от длъжност, освен ако в Конституцията или Устава на Европейската система на централните банка и Европейската централна банка е предвидено друго. С предложеното допълнение се цели постигане на правна сигурност, като се реферира и към специален закон, какъвто в случая е Законът за

Българската народна банка. Предложеното допълнение има характера на уточнение, тъй като основанията за освобождаване, предвидени в Закона за Българската народна банка напълно съответстват на Устава на Европейската система на централните банка и Европейската централна банка, който и към момента фигурира в действащата разпоредба на чл. 80, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

По отношение на държавите членки с дерогация е налице задължение за пълно отразяване на изискванията на законодателството на ЕС в правната рамка, приложима по отношение на централната банка, което може да се осъществи чрез извършване на съответните необходими законодателни изменения в Закона за Българската народна банка и Закона за предотвратяване на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество.

II. Със законопроекта не се предлагат промени по отношение правната интеграция на централната банка в Евросистемата и адаптиране на националното законодателство към изискванията на законодателството на ЕС с оглед бъдещото въвеждане на еврото, доколкото тези промени ще бъдат допълнително направени и ще влязат в сила към датата на приемане на еврото.

В съответствие с чл. 26, ал. 4, изречение второ от Закона за нормативните актове е определен 14-дневен срок за провеждане на обществените консултации, с оглед своевременно изпълнение на последващите ангажименти на Република България след присъединяването към Валутния механизъм II (ERM II).

Съкратеният срок се налага в изпълнение на т. 2 от Решение на Народното събрание във връзка с приемането на еврото от 27.10.2022г., обн. ДВ бр.87/2022г. във връзка с приемането на еврото в Република България, съгласно която „Министерският съвет в координация с Българската народна банка и другите отговорни институции да ускори процеса на техническа подготовка за приемане на еврото съгласно Националния план за въвеждане на еврото в Република България, приет от Министерския съвет на 27 май 2022 г.“

Основен елемент в процеса на разширяване на еврозоната е публикуването на всеки две години на Конвергентни доклади от страна на ЕК и ЕЦБ, които доклади оценяват готовността на държава за приемане на еврото. Последните доклади бяха публикувани през юни тази година.

С оглед целта на присъединяване на Република България към еврозоната от 1 януари 2024 г., в началото на следващата година страната ни трябва да инициира подготовката на извънредни Конвергентни доклади, които да бъдат публикувани през пролетта на 2023 г. В тях ЕК и ЕЦБ следва да оценят степента на готовност на страната ни за членство в еврозоната. Наред с оценка на изпълнението на Маастрихтските критерии, докладите ще съдържат и оценката на съответствието между националното и европейското законодателство в областта на икономическия и паричен съюз. С оглед на адресиране на правните несъответствия, идентифицирани в досегашните Конвергентни доклади, в Закона за БНБ следва да бъдат направени спешни законодателни промени. За да бъдат отразени в извънредните Конвергентни доклади тези промени трябва да са приети от Народното събрание до края на месец януари 2023 г. В тази връзка е необходимо ЗИД на Закона за БНБ да бъде внесен за разглеждане и приемане от Народното събрание във възможно най-кратък срок.

III. По отношение на финансовите средства за прилагането на новата уредба, не са необходими допълнителни разходи/трансфери и други плащания, които да бъдат одобрени по бюджетите на разпоредителите с бюджет или по сметка за средства от Европейския съюз.

Не се очаква прилагането на новата уредба да доведе до необходимост от финансови и други средства.

IV. Във връзка с прилагането на новата уредба очакваните резултати се състоят в гарантиране на независимостта на членовете на Управителния съвет на Българската народна банка и отстраняване на правните несъответствия, констатирани в Докладите за конвергенция на ЕЦБ и на Европейската комисия за 2022 г.